

A nyas fasor vezetett le a Balaton-partra, és ennek a szegényén állt az az asztalka, amelyre a könyvtárúrus a kisebb-nagyobb köteteket fektette. Némi szemlélődés után Krüdynak egy postakocsiszínű, vörhenyes kötésű könyvét vettem meg, az *Egy krónikás könyvéből* címűt, mert ez latszott a leginkább alkalmasnak arra, hogy homlokkráncolás vagy mérgeződés nélkül lehessen a strandi napozón elnyúlva olvasni. A sors azonban másként akarta. Megérkezett a hidegfront, és a könyv az olvasójával együtt fölúszott Pestre. Itt aztán kiderült, hogy magasabb összefüggések akarhatták így. A krónikás könyve ugyanis telis de-tele volt pesti történetekkel, amelyeket majdnem illetlenség lett volna a helyszíntől távol, egy vidéki nyaralóhelyen elolvasni.

Budapest „völegénvéről”, Podmaniczky Frigyesről szól a legtöbb krónika, aki egy szép napon arra ébredt, hogy a század legszabályosabb gavallérból — más helyütt a 19. század utolsó szeladonjának nevezi őt Krüdy — az Északkeleti Vasút főnöke lett (és mivel oly sokszor kellett a nevét leírni a különféle papirosokra, hát, hogy könnyítsen a munkán, elhagyta a neve elől a „báró” szócskát is). Később aztán a Közmunkatanács alelnökéként látjuk Podmaniczkyt viszont, amint Budapest büszkeségét, a Sugár utat tervezi, és az első kapavágást teszi az akkor még eléggé elhagyatott Herminamezőn, ahol az Operaház fog majd felépülni, aztán halljuk őt, amint a Király utca kiszélesítéséről beszél, vagy a „nagy bulvár” kiépítéséről, és más hasonló, elsőrendű fontosságú létesítményekről. Ezek a történetek át vannak szöve a különböző pesti szépaszszonyok jelenlétével is — hogy is lehetne ez másképp Krüdynál? —, de mellettük azoknak az akkoriban működő magyar politikusoknak és közéleti személyeknek a nevével is, akikből aztán pesti utcanévek lettek a későbbi évtizedek folyamán.

„Gründerzeit” — mondja a nemzet, ha erre a korszakra gondol. De miért nincs erre a kifejezésre nekünk magyaroknak is megfelelő szavunk, mikor éppen Krüdy, a nagy álmodozó a megmondhatója, hogy ennek a korszaknak a modern nagyvárosokat megalapozó és a fejlődéssel lépést tartó évtizedeknek nálunk is megvoltak a legendás szereplői és az élet későbbi kereteit nyújtó még legendásabb vállalkozásai?

Talán nem is hinnéd, de megint „gründolunk”. Szindbád — szoltam halkan annak az árnyalaknak, aki az esti lámpaoltás után kiszállt a pesti krónikákból és sétatálcáját az asztalon maga elé téve úgy nézett rám, mintha én lennék az a pincér, akinél a szokásos boradagját az imént megrendelte. — En, mint afféle művészettel foglalkozó ember, a legkevesbé vagyok illetékes, hogy elmeséljem a részleteket — folytattam mentegőzve. — Van azonban egy múzeumi jellegű történetem, ami majdnem úgy hat, mint egy pint bor.

Az árnyalak nem mozdult, így hát fölbátorodva folytattam. — Két esztendeje, hogy a nyáron kiállítást rendeztek a művészbélyegekből a Szépművészeti Múzeumban. Hogy mi a művészbélyeg? Olyan haszontalanság, ami nem blyemtaszítja a küldeményt, bár senki sem tiltja meg, hogy ráragasszák a borítékra. Művészek tervezték „magán”-bélyegeket ezek afféle kisgrafikai műfaj, vicces, ötletes, játékos időtöltés, a mostanában divatos „postaművészet” egyik fajtája. Galántai Györgynek van belőle egy nagy gyűjteménye, hasonlóan a régi ex libris kollekciohoz. Hát ezt állították ki az illetékesek, és mivel sokan vannak, akik nem tesznek különbséget a kertészek nevelte virágok és a vadvirágok között, ezeknek a vadon növény, a posta által nem szentesített bélyegeken is nagy sikere volt — még filatéliai körökben is.

— A történetnek azóta folytatása kerekedett — tettem hozzá. Szindbád bólintott. — Tudni kell, hogy az ilyen művészbélyegeknél volt Kanadában egy gyűjtője, aki olyan tisztséget töltött be a postaművészek között, mint az Országos Széchényi Könyvtár a könyvkiadók körében. Mivel azt ígérte, hogy katalogizálja a bélyegeket, ő volt az a hely, ahová a művészek a „köteles példányt” küldték. Artystamp volt a művészneve ennek a fiúnak, célzásoként a művészbélyegekre. És a gyűjteménye az egyetlen teljesnek mondható ilyen kollekcio a világon. Egy megismételhetetlen csoda.

Éreztem, hogy az utolsó megállapítással jó irányt adtam a történetnek. — Persze, ahogy a művészetre érzékeny emberek és a

nagy gyűjtők esetében lenni szokott, ennek az Artystamp nevű fiúnak is volt egy gyűjthetetlen nyavalyája. Kórházba került, és a beigért katalóguson sem tudott tovább dolgozni — csak a művészbélyegekre érkeztek továbbra is a címére. Ekkor került a kezébe a Szépművészeti Múzeum *Bélyegképek* című kiállítás-katalógusa, amiből azonnal látta, hogy Magyarország az az egyetlen hely, ahol a postaművészetnek ezeket a vadvirágait megbecsülik, ahol tudják, hogy minden híres virág vadvirágként kezdte egzyszer, érdemes hát azon vad formájában is kiállítani. Ez a fiú akkor arra gondolt, hogy Magyarországra, a Galántai-féle gyűjteményre hagyja a páratlan értékű művészbélyeg-kollekcioját.

Az árnyalak a szobámban megmozdult és az asztalon fekvő botja után nyúlt, mintha csak vesztélyt érezne. — Igen — folytattam gyorsan —, ez a hír tényleg igaznak is bizonyult. Először csak egy dallasi galériás, John Held junior írta egy levelében, hogy meglátogatta Artystampet a kórházi ágyánál a messzi északon, Kanadában, és az erről az adományszórásról beszélt neki. De aztán komolyabbra fordult az ügy, mert egy kanadai postaművész és lapszerkesztő, Anna Banana is lehozta a hírt, hogy a nagy gyűjtő meghalt, és a fontos gyűjtemény átmenetileg egy hölgy kezelésébe ment át, akinek Rosemary volt a keresztnéve. Nyugalmitó volt, hogy az újsághír nem tért ki arra, hogy hová kerül a kollekcio ezután az átmeneti „kezelés” után. Talán van valaki más is, aki szívesen örökölné a gyűjteményt, például egy kanadai múzeum? Ekkor érkezett meg Rosemary sokszorosított levele, amelyet ahhoz a három ezer postaművészhez írt, akiknek a bélyegei (több nála kétszázötven kiló!) most nála időztek. A körlevél arról értesített, hogy Artystamp végakarata szerint kiadót keres a hatalmas gyűjtemény publikálására. Ha egy év alatt ez nem sikerül, tovább kell adnia az anyagot a Galántai-féle Artpool archívumba, Budapestre.

Valaki sóhajtott a sötétben. Lehet, hogy én magam voltam az, mert hiszen ezzel még nem oldódtak meg a problémák. Galántai beszélt a Nemzeti Galériában Beke Lászlóval, és megállapodtak abban, hogyha az átvétel aktuálissá válik, a magyar múzeumok segítenek a szállításban, sőt letétbe is vehetik a kollekcioját. Talán érdemes lenne egy filatéliai múzeumba gondolni, megtoldva művészbélyegekkal. Maga Galántai arról gondoskodott, hogy az éppen megjelenő filatéliai lexikonból ne maradjon ki a „parafilatéliának”, vagyis a hobibélyegeknél ez a fontos fejezete. En meg azt meséltem el neki, hogy baj van, mert amióta Rosemary körlevele megjött, újabb posta is érkezett Kanadából, ezúttal már egyetemi professzoroktól és múzeumi szakemberektől. Egy szó sincs ugyan ezekben az Artystamp-féle mamutgyűjteményről, de annál több szó esik arról, hogy nemzetközi összefogással ezek a levélírók egy nagy művészbélyeg-gyűjtemény alapjait akarják megvetni. Ehhez kéri a címzettek segítségét. A vak is láthatja, hogy min fáradoznak: alapot akarnak teremteni ahhoz, hogy igényt támasszanak az Artystamp-gyűjteményre. Majd pont a kanadai professzorok lesznek olyan alamszók, hogy hagyják kicsúszni a kezükből a világ egyetlen teljes művészbélyeg-gyűjteményét. Hiszen elképzelni is nehéz, hogy mit fog érni mondjuk ötven év múlva!

Ekkor egy nagy csattanás hallatszott a sötét szobában, Szindbád húzott egyet a botjával az asztalra. Hangja keserű volt: — Kegyedék a postaművészet vadvirágai miatt csinálnak ekkora gondot, mert ez volt az, ami érdekelte a kegyed történetének a szereplőit, és emitt volt az is, hogy valamennyien kltettek magukért, rendesen dolgoztak! És erre jött tényleg valami visszhang... Tudja, hogy mi lehetne ebből az országból, ha más témák is ugyanilyen ügybuzgalmat váltanának ki?

Hallgattam. Szindbád hangja újra fölcsendült, most már azon a gondolkára emlékeztető borongós tónuson, ami a Krüdy-hősök sajátja. — Gründolás — mondta, aztán: — és éppen a bélyegművészet vadvirágai! Na hiszen lehet, hogy tényleg érték — tette hozzá megbékélten. — De ha el is vész, van itt egy másik dolog, és az is ér valamit. Kegyed itt arról beszélt, hogy mit fog érni az ilyesmi ötven év múlva. Hát nagy örömmel hallom, hogy ez az újabb ötven év tényleg lesz majd. Ez nagyban fontos hír — mondta Szindbád, és eltűnt a sötétben.